

2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Το παρόν κεφάλαιο περιλαμβάνει την τεκμηριωμένη περιγραφή και ανάλυση των δημοσίων προβλημάτων, χρονίων καταστάσεων ή ζητημάτων οικονομικής, κοινωνικής ή άλλης φύσης, που επιζητούν λύση, ρύθμιση ή βελτίωση. Αφενός, αποτυπώνεται συνοπτικά η γενική, μακροσκοπική εικόνα της γεωγραφικής ενότητας της ΠΔΜ και των κάθετων υπηρεσιών της ανά θεματικό τομέα ανάπτυξης, αλλά και η ειδικότερη εικόνα του εσωτερικού της περιβάλλοντος, ως Οργανισμού, και των οριζόντιων υπηρεσιών της. Αφετέρου, εντοπίζονται τα κρίσιμα ζητήματα ανάπτυξης -τοπικά και εσωτερικά-, τα μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα της περιοχής της Περιφέρειας, οι δυνατότητες και υφιστάμενες αδυναμίες των υπηρεσιών της και αξιολογούνται οι ευκαιρίες και οι περιορισμοί που προέρχονται από εξωγενείς παράγοντες.

2.1 Περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Στη συνέχεια, στο πλαίσιο περιγραφής της υφιστάμενης κατάστασης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας αναφέρονται τα βασικά γεωγραφικά, πληθυσμιακά, κοινωνικά, οικονομικά, χωροταξικά, πολεοδομικά, περιβαλλοντικά και αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της καθώς και οι σχέσεις και αλληλεξαρτήσεις της με την ευρύτερη περιοχή. Επίσης, γίνεται εκτενής αναφορά στα βασικά οργανωτικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της ίδιας της Περιφέρειας και των Νομικών Προσώπων της ως οργανισμών.

2.1.1 Βασικά γεωγραφικά, πληθυσμιακά, κοινωνικά, οικονομικά, πολεοδομικά, περιβαλλοντικά και αναπτυξιακά χαρακτηριστικά

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας αποτελεί μία χωρική ενότητα συνολικής έκτασης 9.451 km² (7,16% της χώρας) με πληθυσμό 283.689 κατοίκους (2,6% της χώρας) (βλ. **Πίνακες 1 και 2**) που απαρτίζεται από τέσσερις Περιφερειακές Ενότητες: Κοζάνη, Γρεβενά, Καστοριά, Φλώρινα (βλ. **Πίνακα 3**). Η αλλαγή του αυτοδιοικητικού χάρτη της χώρας απέδωσε 12 Δήμους στην επικράτειά της, έναντι των 44 Δήμων 17 Κοινοτήτων που είχαν δημιουργηθεί το 1997 με την αναδιάταξη του σχεδίου «Καποδιστριας» (Ν. 2539/97).

Πίνακας 1. Έκταση και πληθυσμός ανά Περιφέρεια

Περιφέρεια	Έκταση (τετρ. χιλ.)	Μέση Έκταση (τετρ. χιλ.)	Πληθυσμός (αριθμός κατοίκων)	Μέσος Πληθυσμός (αριθμός κατοίκων)	Αριθμός Δήμων
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	14.157	643,53	611.067	27.775,77	22
Κεντρικής Μακεδονίας	18.811	495,01	1.871.952	49.261,89	38
Δυτικής Μακεδονίας	9.451	787,63	301.522	25126,83	12
Ηπείρου	9.203	511,29	353.820	19.656,67	18
Θεσσαλίας	14.037	561,47	753.888	301.55,52	25
Ιονίων Νήσων	2.307	329,57	212.984	30.866,86	7
Δυτικής Ελλάδας	11.350	597,38	740.506	38.974,00	19
Στερεάς Ελλάδας	15.549	621,97	605.329	24.213,16	25
Αττικής	3.808	57,70	3.761.810	56.997,12	66
Πελοποννήσου	15.490	595,77	638.942	24.690,08	26
Βορείου Αιγαίου	3.836	426,20	206.121	23.989,11	9
Νοτίου Αιγαίου	5.286	155,56	302.686	8.902,53	34
Κρήτης	8.336	347,33	601.131	25.024,63	24
Άγιον Όρος	336				Αυτοδιοίκητο
ΣΥΝΟΛΟ	131.957	405,00	10.964.020	33.735,44	325

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στοιχεία επίσημης απογραφής έτους 2001 στο ΥΠΕΣ (2012) ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, σελ. 10

Πίνακας 2. Μόνιμος πληθυσμός της Ελλάδας, κατά φύλο και περιφέρεια

Περιφέρειες	Απογραφή πληθυσμού – κατοικιών 2011			
	Σύνολο	%	Άρρενες	Θήλειες
Σύνολο Ελλάδος	10.816.286	100,0	5.303.223	5.513.063
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	608.182	5,6	299.643	308.539
Κεντρική Μακεδονία	1.882.108	17,4	912.693	969.415
Δυτική Μακεδονία	283.689	2,6	141.779	141.910
Θεσσαλία	732.762	6,8	362.194	370.568
Ηπειρος	336.856	3,1	165.775	171.081
Ιόνια Νησιά	207.855	1,9	102.400	105.455
Δυτική Ελλάδα	679.796	6,3	339.310	340.486
Στερεά Ελλάδα	547.390	5,1	277.475	269.915
Πελοπόννησος	577.903	5,3	291.777	286.126
Αττική	3.828.434	35,4	1.845.663	1.982.771
Βόρειο Αιγαίο	199.231	1,8	99.984	99.247
Νότιο Αιγαίο	309.015	2,9	155.865	153.150
Κρήτη	623.065	5,8	308.665	314.400

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2014), Η Ελλάδα με αριθμούς⁵

⁵ [pdf] Διαθέσιμο στο: http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/General/ELLAS_IN_NUMBERS_GR.pdf

Πίνακας 3. Διοικητική Διάρθρωση ΠΔΜ**Διοικητική διάρθρωση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας**Έκταση: 9.451 χμ² · Πληθυσμός : 301.522 (απογρ. 2001) · Έδρα: Κοζάνη

Π.Ε. Γρεβενών	Δήμος Γρεβενών · Δήμος Δεσκάτης
Π.Ε. Καστοριάς	Δήμος Καστοριάς · Δήμος Νεστορίου · Δήμος Ορεστίδος
Π.Ε. Κοζάνης	Δήμος Βοΐου · Δήμος Εορδαίας · Δήμος Κοζάνης · Δήμος Σερβίων - Βελβεντού
Π.Ε. Φλώρινας	Δήμος Αμυνταίου · Δήμος Πρεσπών · Δήμος Φλώρινας

Πηγή: ΥΠΕΣ (2012) ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, σελ. 49

Πίνακας 4. Απογραφή Μόνιμου Πληθυσμού Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2011

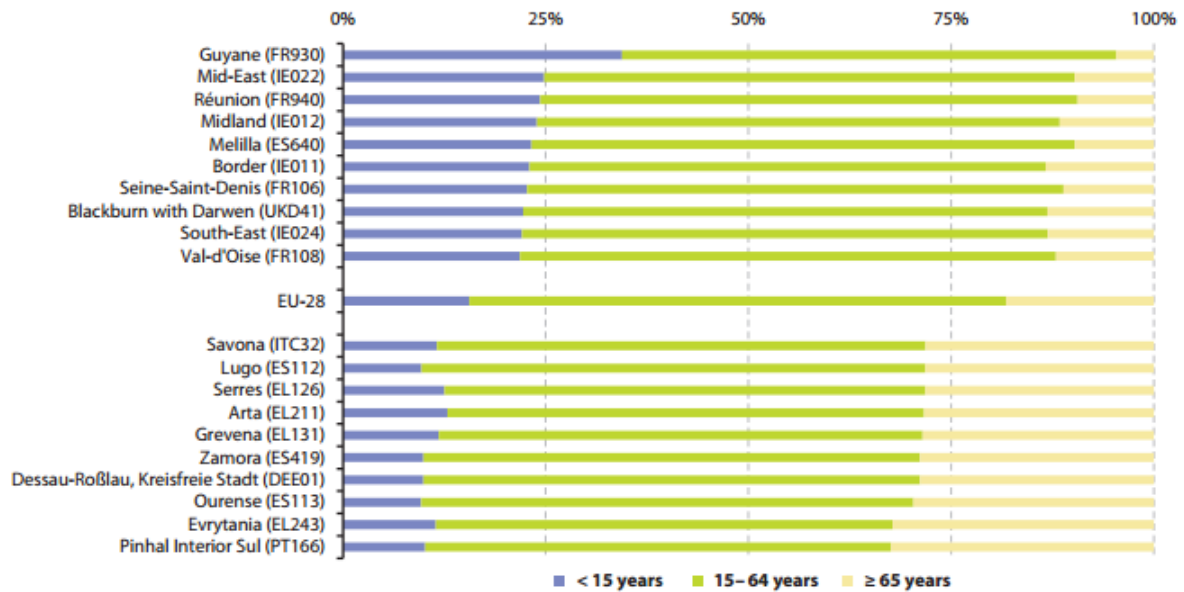
Γεωγραφική Ενότητα	Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	Π.Ε. Γρεβενών (ΠΕ1)	Π.Ε. Καστοριάς (ΠΕ2)	Π.Ε. Κοζάνης (ΠΕ3)	Π.Ε. Φλώρινας (ΠΕ4)
Κάτοικοι	283.689	31.757	50.322	150.196	51.414

Πηγή: Απόφαση ΕΛ.ΣΤΑΤ αριθμ. ΓΠ-191 «Τροποποίηση της Απόφασης με αριθμό 11247/28.12.2012 (ΦΕΚ 3465/Β'/28.12.2012)⁶, www.statistics.gr

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα **δημογραφικά στοιχεία** της ΠΔΜ, όπως προέκυψαν από την τελευταία Απογραφή του 2011. Από τους παρακάτω Πίνακες συνάγεται ότι **κύρια δημογραφική τάση αποτελεί η πληθυσμιακή συρρίκνωση και γήρανση**. Ο πληθυσμός της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, ο τρίτος μικρότερος αριθμητικά μετά τα Ιόνια Νησιά και τα Νησιά του Βορείου Αιγαίου, συγκεντρώνεται σε ποσοστό σχεδόν 50% στην Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης (βλ. **Πίνακα 4**), ενώ μειώθηκε σημαντικά κατά την τελευταία δεκαετία στο σύνολό του, με υψηλότερη τάση να εμφανίζεται στην Περιφερειακή Ενότητα Γρεβενών, όπου εμφανίζονται και οι υψηλότεροι δείκτες γήρανσης, σε ευρωπαϊκό μάλιστα επίπεδο (βλ. **Πίνακα 5**). Ταυτόχρονα, η ΠΔΜ εμφανίζει τη μικρότερη πληθυσμιακή πυκνότητα, όντας η πιο αραιοκατοικημένη περιφέρεια της χώρας (30,4 κάτοικοι/km²) (βλ. **Διάγραμμα 3**).

⁶ Με θέμα «Αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών 2011 που αφορούν στο Μόνιμο Πληθυσμό της Χώρας» (ΦΕΚ 698/Β'/20-03-2014)

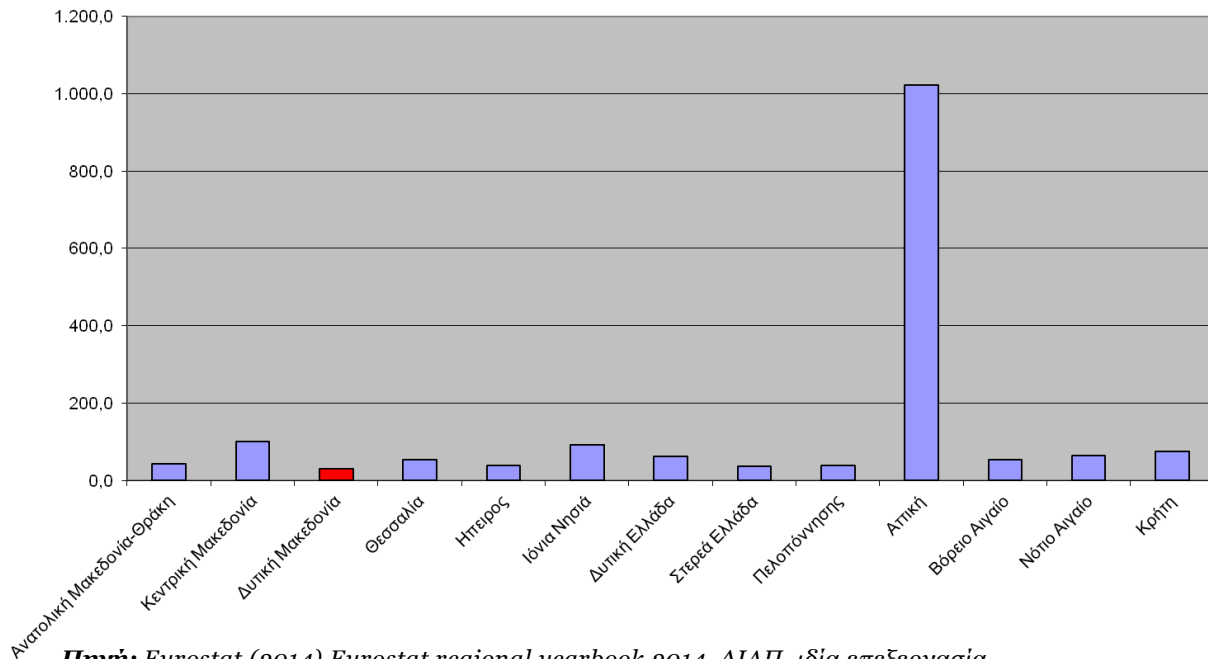
Πίνακας 5. Διάρθρωση του πληθυσμού, κατά ομάδες ηλικιών, από 3 περιφέρειες NUTS, 1η Ιανουαρίου 2013 (% του συνολικού πληθυσμού)

(*) The figure shows the 10 EU regions with the highest share of their population aged 65 years and above and the 10 regions with the highest share of their population aged less than 15 years. Romania and the United Kingdom (except Northern Ireland): 1 January 2012. Mecklenburg-Vorpommern (DE8) and Northern Ireland (UKN): 1 January 2011.
Source: Eurostat (online data codes: [demo_r_pjanagr3](#) and [demo_pjangroup](#))

Πηγή: Eurostat (2014) Eurostat regional yearbook 2014 ⁷

Διάγραμμα 3. Πυκνότητα μόνιμου πληθυσμού της Ελλάδος, ανά km²
ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

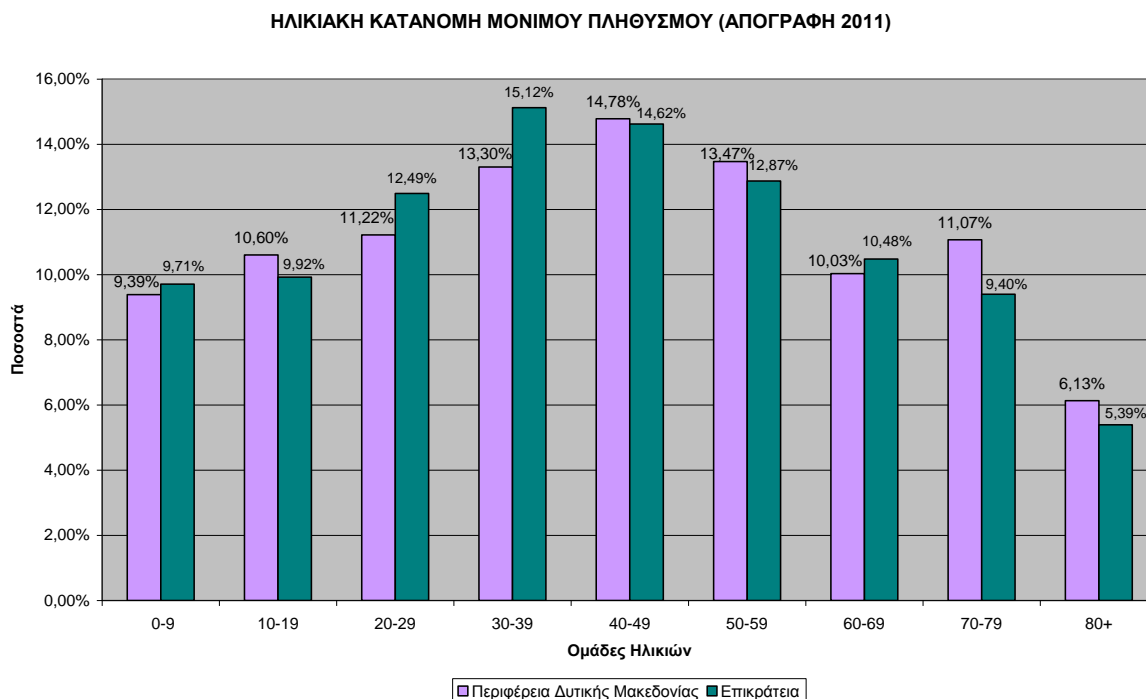

Πηγή: Eurostat (2014) Eurostat regional yearbook 2014, ΔΙΑΠ, ίδια επεξεργασία

⁷ [pdf] Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5785629/KS-HA-14-001-EN.PDF/e3ae3b5c-b104-47e9-ab80-36447537ea64>

Στο παρακάτω **Διάγραμμα 4** δίνεται η *ηλικιακή κατανομή του μόνιμου πληθυσμού* της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας σε σύγκριση με την ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

Διάγραμμα 4. Ηλικιακή κατανομή μόνιμου πληθυσμού 2011

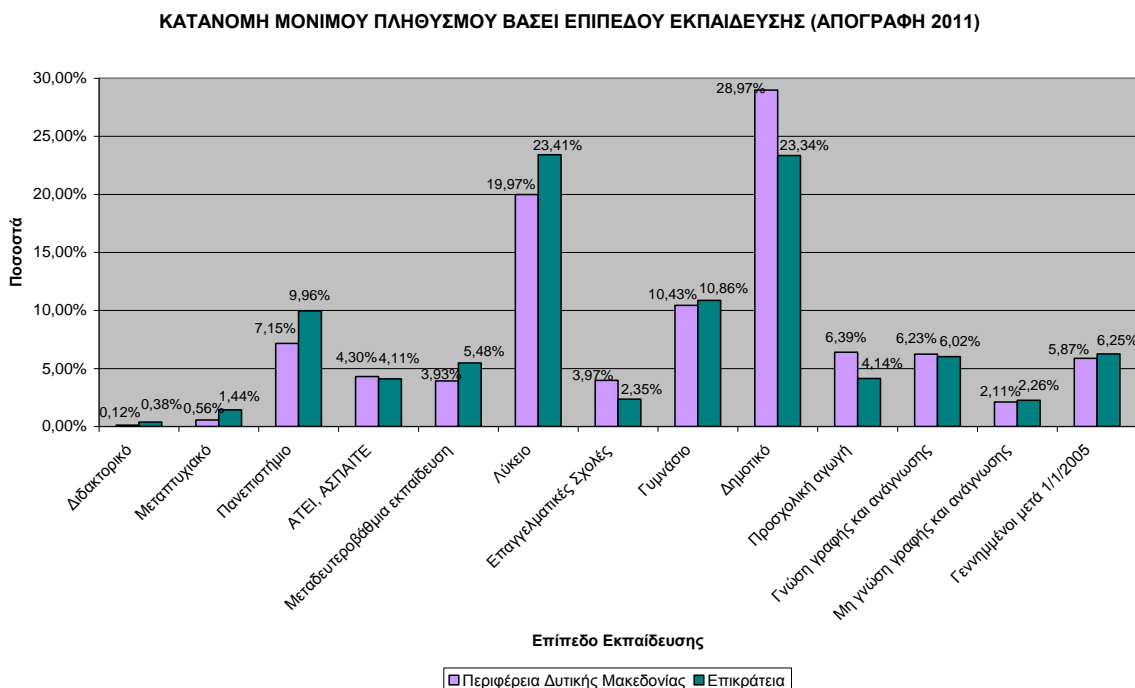

Πηγή: *www.statistics.gr, ΔιΑΠ, ίδια επεξεργασία*

Από το Διάγραμμα αυτό συμπεραίνουμε ότι στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 40-49 (ποσοστό 14,78%), σε αντίθεση με τα στοιχεία της Επικράτειας, όπου το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού ανήκει στη νεότερη ηλικιακή ομάδα 30-39 (ποσοστό 15,12%). Σε μία προσπάθεια σύγκρισης των ποσοστών, εντοπίζουμε ότι για την ηλικιακή ομάδα 30-39 στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας κατανέμεται μόλις το 13,30% του πληθυσμού, καθώς και στην ηλικιακή ομάδα 20-29, όπου το ποσοστό της επικράτειας είναι 12,49%, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας είναι 11,22%. Αντίθετα, στις μεγαλύτερες και περιορισμένης παραγωγικότητας ηλικιακές ομάδες των 70-79 και >80 ετών, η Περιφέρεια εμφανίζει εμφανώς μεγαλύτερα ποσοστά από τα αντίστοιχα της ελληνικής επικράτειας (ενδεικτικά για την ηλικιακή ομάδα των 70-79 το ποσοστό είναι 11,07% έναντι του 9,40% της επικράτειας). Ο δείκτης εξάρτησης (μη παραγωγικά άτομα επί 100 παραγωγικών) στην ΠΔΜ είναι 57,61. Εντοπίζονται λοιπόν **αυξημένα ποσοστά σε μη παραγωγικές ηλικιακές ομάδες (γηρασμένος πληθυσμός) και μικρά ποσοστά στις πλέον παραγωγικές ηλικιακές ομάδες.**

Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο που θα πρέπει να εξεταστεί είναι η κατανομή του πληθυσμού σε σχέση με το επίπεδο εκπαίδευσής του (Διάγραμμα 5). Αν και το Πανεπιστήμιο και το Τ.Ε.Ι. Δυτικής Μακεδονίας συμβάλλει και μπορεί να συμβάλλει ακόμη περισσότερο στην ανάπτυξη της έρευνας και της καινοτομίας στην περιοχή, προσφέροντας διεξόδους στην οικονομία της με την προϋπόθεση της κατάλληλης διασύνδεσης των προγραμμάτων σπουδών του με τις προτεραιότητες της τοπικής επιχειρηματικής δραστηριότητας, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας υπολείπεται σημαντικά σε σχέση με τα στοιχεία της ελληνικής επικράτειας στο ανώτερο επιστημονικό επίπεδο εκπαίδευσης (πανεπιστήμιο, μεταπτυχιακό, διδακτορικό) καθώς και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ενδεικτικά, στους αποφοίτους πανεπιστημιακών ιδρυμάτων στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας το ποσοστό είναι 7,15% έναντι του 9,96% της ελληνικής επικράτειας ενώ στους αποφοίτους λυκείου 19,97% έναντι του 23,41% της ελληνικής επικράτειας. Αντίθετα, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας εμφανίζει μεγάλα ποσοστά στους αποφοίτους δημοτικού (28,97% έναντι του 23,34% της ελληνικής επικράτειας). Εντοπίζεται, λοιπόν, ότι η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας **υπολείπεται στο ζήτημα του επιπέδου εκπαίδευσης του πληθυσμού σε σχέση με τα στοιχεία σε πανελλήνιο επίπεδο.**

Διάγραμμα 5. Κατανομή μόνιμου πληθυσμού βάσει επιπέδου εκπαίδευσης 2011

Πηγή: www.statistics.gr, ΔιΑΠ, ίδια επεξεργασία

Επίσης, λόγω της υφιστάμενης κατάστασης, έχει θιγεί ιδιαίτερως η **απασχόληση**, κατατάσσοντας την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας **πρώτη σε ποσοστό ανεργίας**, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το 1ο τρίμηνο του 2015, μαζί με τη Δυτική Ελλάδα, ενώ το υψηλό **ποσοστό ανεργίας των νέων** (70,6%, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat για τον Απρίλιο 2014) την κατατάσσει στη **δεύτερη θέση μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ27**⁸.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την πιο πρόσφατη τριμηνιαία έρευνα εργατικού δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, σε επίπεδο περιφερειών της χώρας, το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας καταγράφεται στη Δυτική Μακεδονία (**29%** το α' τρίμηνο 2015 από 28,4% το α' τρίμηνο 2014), στη Δυτική Ελλάδα (29% από 29,7%) και στα Ιόνια Νησιά (28,9% από 27,4%). Στον αντίποδα, το μικρότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στο Βόρειο Αιγαίο με 20,2% και στην Πελοπόννησο με 23,9% (**Πίνακας 6, Διάγραμμα 6**).

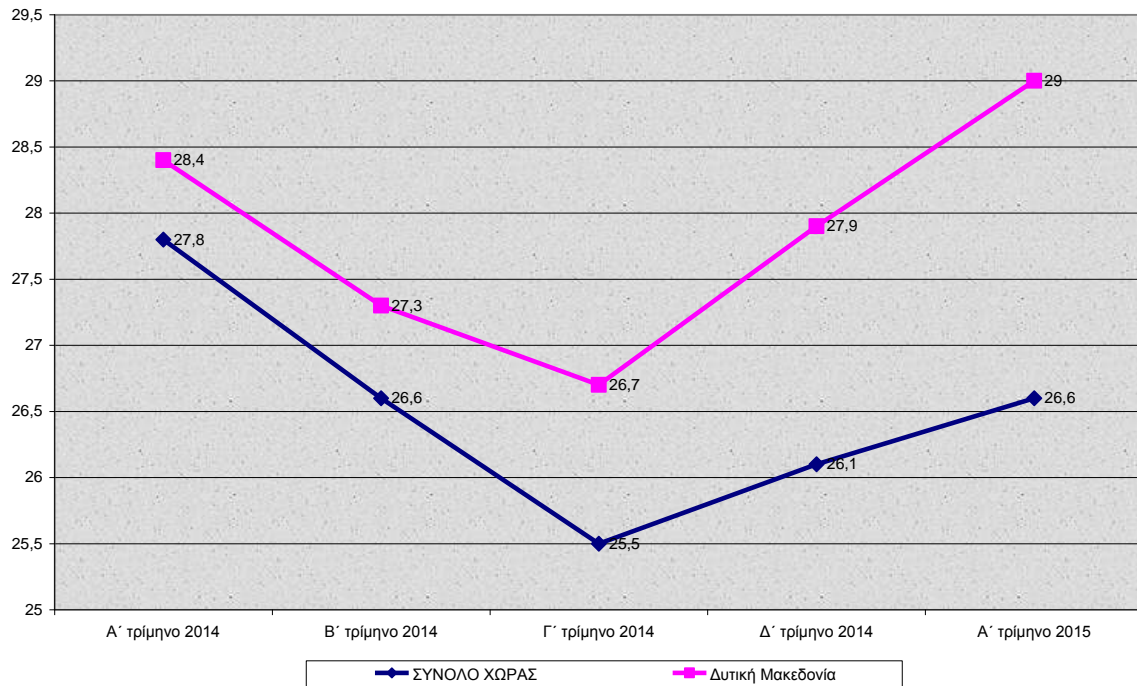
Πίνακας 6. Ανεργία (%) κατά Περιφέρεια

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	Α' τρίμηνο 2014	Β' τρίμηνο 2014	Γ' τρίμηνο 2014	Δ' τρίμηνο 2014	Α' τρίμηνο 2015
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	27,8	26,6	25,5	26,1	26,6
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	25,4	23,8	23,0	24,4	24,8
Κεντρική Μακεδονία	29,9	29,4	27,8	27,9	27,4
Δυτική Μακεδονία	28,4	27,3	26,7	27,9	29,0
Ήπειρος	28,5	28,3	25,9	24,5	25,5
Θεσσαλία	25,2	25,1	25,4	25,8	26,8
Ιόνια Νησιά	27,4	21,1	16,1	21,2	28,9
Δυτική Ελλάδα	29,7	29,9	27,5	27,8	29,0
Στερεά Ελλάδα	27,6	26,8	26,0	27,0	26,4
Αττική	28,0	27,4	27,1	26,8	26,7
Πελοπόννησος	23,4	23,6	23,0	23,4	23,9
Βόρειο Αιγαίο	24,4	22,7	21,6	20,5	20,2
Νότιο Αιγαίο	30,3	17,9	15,2	16,9	25,4
Κρήτη	26,9	22,8	20,9	25,3	27,2

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτία Τύπου - Απασχόληση - Ανεργία > Εργατικό Δυναμικό (Τριμηνιαία), <http://www.statistics.gr>, ΔιΑΠ, ίδια επεξεργασία

⁸ ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας 2014-2020

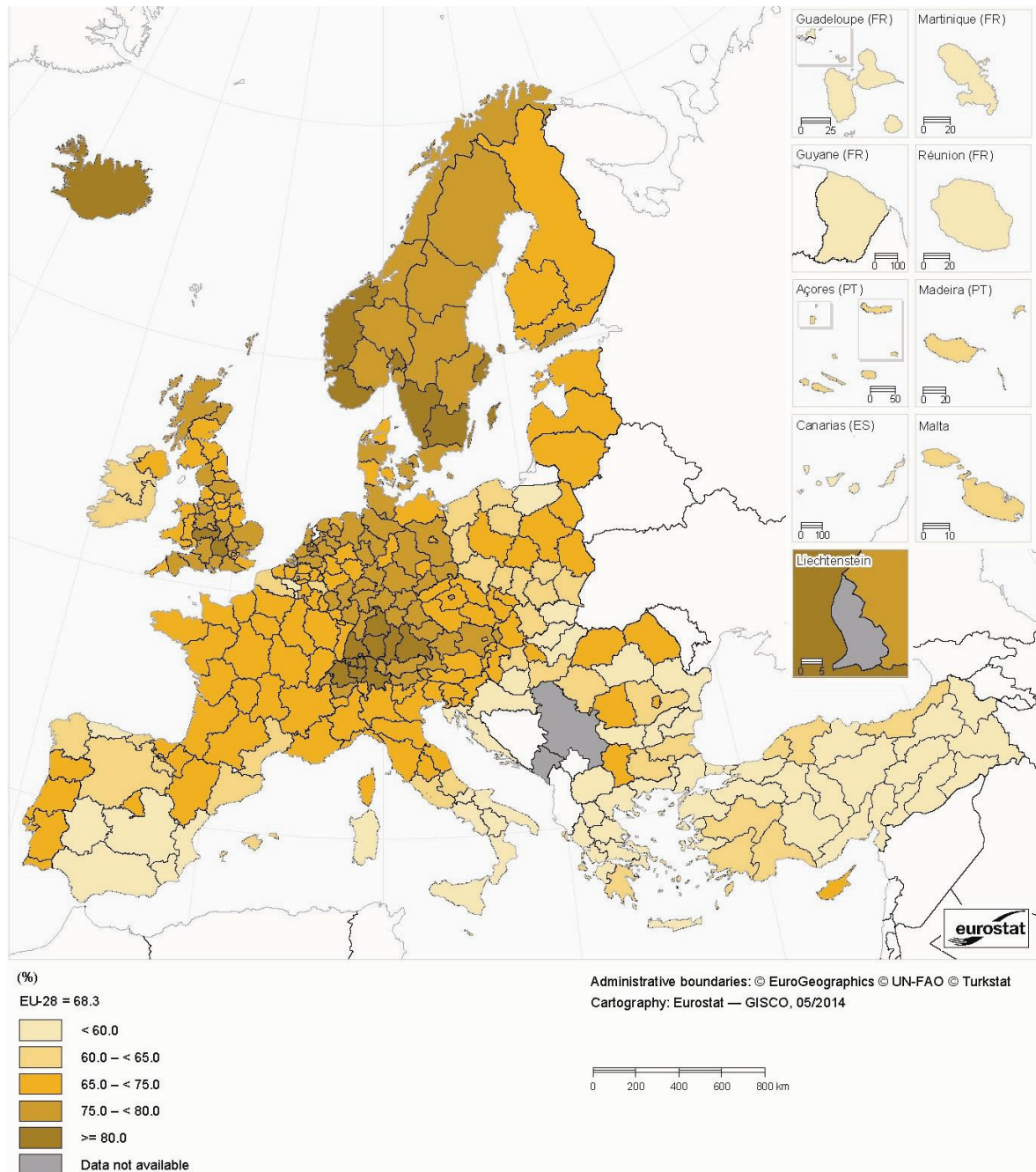
Διάγραμμα 6. Εξέλιξη ανεργίας (%) της ΠΔΜ σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας (περίοδος αναφοράς Α' τρίμηνο 2014- Α' τρίμηνο 2015)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Δελτία Τύπου - Απασχόληση - Ανεργία > Εργατικό Δυναμικό (Τριμηνιαία), <http://www.statistics.gr>, ΔιΑΠ, *ιδία επεξεργασία*

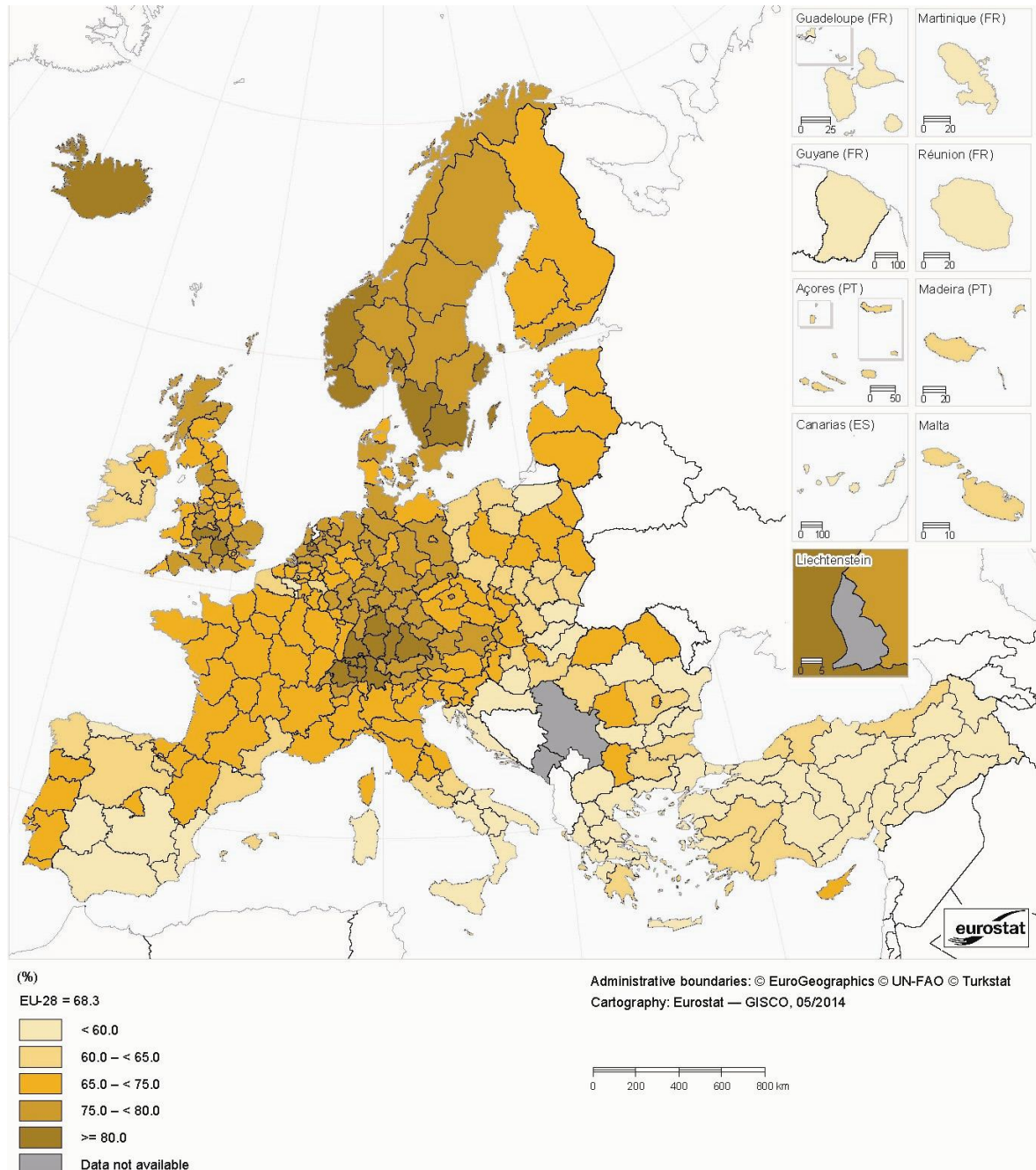
Χαρακτηριστική είναι η υφιστάμενη κατάσταση της απασχόλησης και της ανεργίας, όπως αποτυπώνεται στους **Χάρτες 1 και 2**, όπου φαίνεται η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας σε σύγκριση με τις υπόλοιπες περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Χάρτης 1: Δείκτης απασχόλησης ανά Περιφέρεια 2012

Πηγή: EUROSTAT (2014)

Χάρτης 2: Δείκτης ανεργίας ανά Περιφέρεια 2012

Πηγή: EUROSTAT (2014)

Η σχηματική απεικόνιση που δίνεται παραπάνω στο **Χάρτη 2** δείχνει ουσιαστικά την επιδείνωση της χώρας και της Δυτικής Μακεδονίας με την παρατεταμένη κρίση των τελευταίων ετών σε σύγκριση με τις Περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα παραπάνω δημογραφικά χαρακτηριστικά, σε συνδυασμό με την αναμενόμενη μείωση της πληθυσμιακής δυναμικής, η οποία αποτελεί γενικευμένο φαινόμενο της χώρας κυρίως λόγω της αυξανόμενης μεταναστευτικής εκροής προς το εξωτερικό ως απόρροια της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης, καθιστούν επιτακτική την ανάγκη σχεδιασμού και υλοποίησης ενός στρατηγικού πλαισίου προσανατολισμένου στην **τοπική ανάπτυξη και απασχολησιμότητα**. Επιπροσθέτως, βασική στρατηγική επιλογή πρέπει να αποτελέσει η **άμβλυνση των επιπτώσεων της αυξανόμενης πληθυσμιακής γήρανσης στο ήδη επιβαρυνόμενο σύστημα παροχής υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής μέριμνας, μέσω ανάληψης δράσεων με γνώμονα την κοινωνική ευημερία και συνοχή**.

Ειδικότερα, στους ακόλουθους **Πίνακες 7 και 8** παρατίθενται υποδείγματα προβολής του πληθυσμού, αξιολογώντας τα ευρήματα υπό το φως της διαμορφούμενης σήμερα οικονομικής συγκυρίας.⁹ Η αξιοπιστία σκιαγράφησης των προβολών εξαρτάται τόσο από την ακρίβεια του πληθυσμού στο έτος αφετηρίας όσο και, κυρίως, από τις υποθέσεις που υιοθετούνται για την πορεία των συνιστωσών της φυσικής και μεταναστευτικής κίνησης του πληθυσμού στο μέλλον. Η αβεβαιότητα ως προς τις συνθήκες του μέλλοντος, οδηγεί συνήθως στην εκτίμηση σειράς πιθανών εναλλακτικών εικόνων στα χρονικά σημεία της προβολής. Εντούτοις, παρά τις ατέλειές τους, οι προβολές πληθυσμού χρησιμοποιούνται ευρύτατα, καθώς αποτελούν χρήσιμο όργανο στην άσκηση πολιτικής.

Στον **Πίνακα 7** περιλαμβάνονται εκτιμήσεις διαφόρων φορέων για τον αναμενόμενο πληθυσμό ανά πενταετία. Από τις εκτιμήσεις αυτές πιο αισιόδοξη, αλλά και πιο αξιόπιστη, μπορεί να θεωρηθεί η του ΟΗΕ, αφού έχει ως αφετηρία τον πληθυσμό του 2010 και η μεθοδολογία της είναι περισσότερο προηγμένη, ενώ η ΕΛΣΤΑΤ και η EUROSTAT είχαν ως σημείο εκκίνησης προγενέστερα έτη. Κοινή διαπίστωση όλων των εκτιμήσεων είναι ότι το αναμενόμενο μέγεθος του πληθυσμού μας στο καταληκτικό έτος (2050) δεν πρόκειται να υπερβεί τα 11,6 εκ. άτομα και ότι κοντά στο χρονικό πέρας της προβολής θα αρχίσει να μειώνεται ο πληθυσμός, επειδή, εκτός από το μηδενισμό της φυσικής αύξησης, θα είναι επίσης μηδενική ή αρνητική και η καθαρή μετανάστευση.

⁹ Έκθεση «Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ-ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ», Μιχάλης Παπαδάκης, Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς, Μανόλης Κογεβίνας, Καθηγητής Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας, Δημήτριος Τριχόπουλος της Ακαδημίας Αθηνών, Καθηγητής Πανεπιστημίου Harvard, ΑΘΗΝΑ 2012

Πίνακας 7. Ελλάδα: Αναμενόμενος πληθυσμός 2010-2050

Έτος	ΕΛΣΤΑΤ		ΟΗΕ		EUROSTAT	
	(.000)	Μεταβολή %	(.000)	Μεταβολή %	(.000)	Μεταβολή %
2010	11.316	.	11.359	.	11.305	.
2015	11.505	1,67	11.492	1,17	11.445	1,24
2020	11.618	0,98	11.569	0,67	11.526	0,71
2025	11.674	0,48	11.603	0,29	11.562	0,31
2030	11.699	0,22	11.621	0,15	11.578	0,14
2035	11.698	0,00	11.640	0,16	11.605	0,23
2040	11.674	-0,21	11.661	0,18	11.630	0,21
2045	11.616	-0,50	11.669	0,07	11.628	-0,02
2050	11.500	-1,00	11.647	-0,19	11.576	-0,45

Πηγή: Προβολές Πληθυσμού της Ελλάδας ΕΛΣΤΑΤ, ΟΗΕ και EUROSTAT.¹⁰

Ταυτόχρονα με τη δυσμενή εξέλιξη του συνολικού πληθυσμού μέχρι το 2050, αναμένεται η επιτάχυνση της γήρανσης και η σημαντική επιδείνωση του δείκτη εξάρτησης. Όπως φαίνεται στον **Πίνακα 8**, η αναλογία υπερηλικών από 19% το 2010 θα φτάσει στο 30% το 2050 και ο δείκτης εξάρτησης (αναλογία μη παραγωγικών ατόμων σε 100 παραγωγικά) από 50% το 2010 θα αναρριχηθεί στο 82% το 2050, γεγονός που θα επιβαρύνει ιδιαίτερα το εργατικό δυναμικό και το σύστημα υγείας, θα επηρεάσει αρνητικά την παραγωγική διαδικασία, ενώ θα διαταράξει περαιτέρω την ισορροπία του κοινωνικο-ασφαλιστικού μας συστήματος. Η επιτάχυνση της δημογραφικής γήρανσης προβλέπεται να επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό και επιβάλλει την αναδιάρθρωση και την αύξηση της ετοιμότητας των υπηρεσιών υγείας.

Πίνακας 8. Ελλάδα: Κατανομή πληθυσμού κατά ηλικία 2010-2050

Έτος	Κατανομή κατά ομάδες ηλικιών (%)				Δείκτης εξάρτησης* %
	0-14	15-64	65+	100,0	
2010	14,6	66,8	18,6	100,0	49,7
2015	14,8	65,7	19,5	100,0	52,2
2020	15,0	64,5	20,5	100,0	55,0
2025	14,5	63,7	21,8	100,0	57,0
2030	13,9	62,8	23,3	100,0	59,2
2035	13,8	60,8	25,4	100,0	64,5
2040	14,2	58,5	27,3	100,0	70,9
2045	14,6	56,3	29,1	100,0	77,6
2050	15,0	55,0	30,0	100,0	81,8

* Μη παραγωγικά άτομα επί 100 παραγωγικών.

Πηγή: ΟΗΕ, Προβολές Πληθυσμού.¹¹

¹⁰ Βλ. υποσημ. 9, «Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ-ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ», Παπαδάκης, Κογεβίνας, Τριχόπουλος, ΑΘΗΝΑ 2012, σελ. 13

¹¹ Στο ίδιο, σελ. 13

Η **κομβική γεωγραφική θέση** της ΠΔΜ, ως πύλη εισόδου της Ελλάδας και της ΕΕ στα Δυτικά Βαλκάνια (βλ. **Χάρτη 3**), σε συνδυασμό με την ολοκλήρωση του διευρωπαϊκού και εθνικού οδικού δικτύου, ενισχύει τη διαμόρφωσή της σε ενιαίο Βαλκανικό χώρο συνεργασίας και ανάπτυξης και, γενικότερα, την επικοινωνιακή, ενεργειακή και επιχειρηματική της θέση¹².

Από τη δεκαετία του '90 και μετά, ο χώρος των Δυτικών Βαλκανίων έζησε κοσμογονικές αλλαγές που δεν άφησαν ανεπηρέαστη την περιοχή συνολικά. Στον περίγυρο της Δυτικής Μακεδονίας μια **νέα πολιτική, οικονομική και κοινωνική «γεωγραφία»** έχει δημιουργηθεί η οποία, στο επίπεδο της περιφερειακής στρατηγικής, δεν έχει πλήρως αξιολογηθεί και χαρτογραφηθεί με έναν συστηματικό τρόπο μέχρι σήμερα. Η κατάσταση αυτή εγκυμονεί μεν κινδύνους, προσφέρει όμως και ευκαιρίες λόγω της προνομιακής θέσης της Δυτικής Μακεδονίας στα Δυτικά Βαλκάνια. Η γεωγραφική γειτνίαση από την άλλη δεν είναι θέμα επιλογής αλλά μια αντικειμενική πραγματικότητα. Η **ενδυνάμωση της συνεργασίας και των ανταλλαγών με το βαλκανικό χώρο**, προβάλλει στο νέο περιβάλλον μάλλον ως κορυφαία επιλογή για την αναπτυξιακή προοπτική της Περιφέρειας.

Τα τελευταία χρόνια, οι γεωγραφικές σταθερές στα Δυτικά Βαλκάνια αλλάζουν σε σχέση με τους πόλους και τα κέντρα ανάπτυξης, που είναι προϊόντα μιας άλλης εποχής κλειστών συνόρων. Κατά συνέπεια, οι διασυνοριακές ζώνες έχουν υποστεί δραματικές αλλαγές, καθώς *ο παράγοντας απόσταση τείνει να χάσει την παραδοσιακή του σημασία λόγω των σύγχρονων μεταφορικών υποδομών και της τεχνολογιών επικοινωνίας*. **Νέες δυναμικές** αναπτύσσονται **στο εμπόριο, στις επενδύσεις και στα επιχειρηματικά δίκτυα**, ενώ **νέες ευκαιρίες** εμφανίζονται **στο νέο διεθνές περιβάλλον**. Είναι προφανές ότι απαιτείται μια επανεξέταση των πλεονεκτημάτων ή μειονεκτημάτων, όχι μόνο σε σχέση με το μέσο όρο της Περιφέρειας με τη χώρα, αλλά και σε σχέση με τον ευρύτερο βαλκανικό χώρο.

Το κρίσιμο ερώτημα που αναδεικνύεται για τη Δυτική Μακεδονία αφορά τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται τη θέση της στο νέο περιβάλλον. Μια **ολοκληρωμένη προσέγγιση** απαιτεί την **ανάληψη συγκεκριμένων πρωτοβουλιών και δράσεων** που θα προσδώσουν σάρκα και οστά **στο διαβαλκανικό σχεδιασμό της περιοχής**. Όλα δείχνουν ότι η νέα πολιτική και οικονομική γεωγραφία της βαλκανικής χερσονήσου μπορεί να διαμορφωθεί μέσα από μια **σύγχρονη και ευέλικτη στρατηγική διασυνοριακής και διαπεριφερειακής εδαφικής συνεργασίας**, στην οποία ο

¹² Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα (ΕΑΠ) Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2012-2016 (Περιφερειακές Ενότητες Κοζάνης και Φλώρινας) στο πλαίσιο του Τέλους Ανάπτυξης [pdf] Διαθέσιμο στο: <http://www.pdm.gov.gr/images/stories/arxeia/eap_pdm_2012-2016.pdf>

ρόλος της Αυτοδιοίκησης πρέπει να είναι πρωταγωνιστικός.

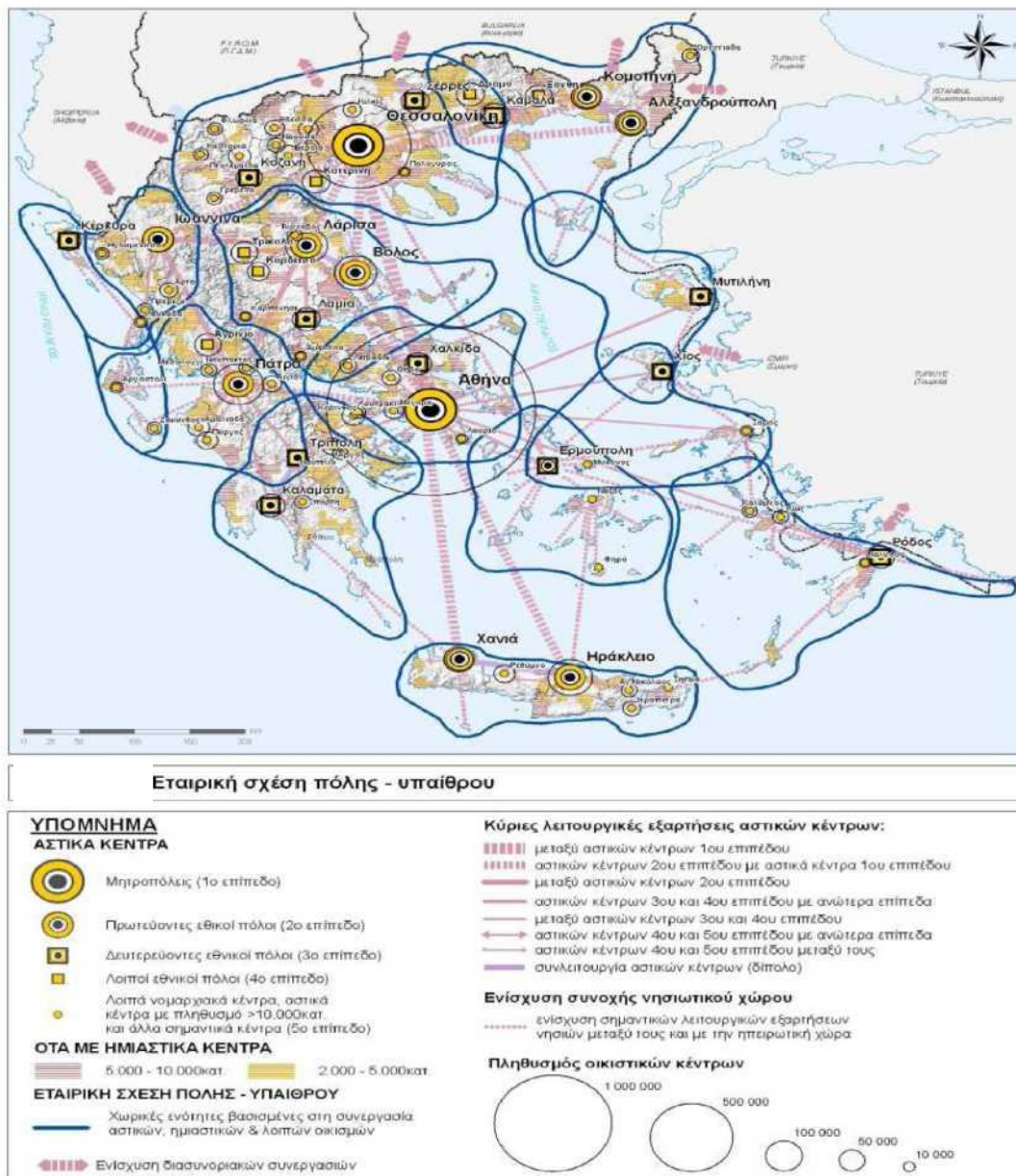
Χάρτης 3: Πύλη της Ελλάδας προς τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων

Πηγή: Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Ελλάδας (ΦΕΚ128Α/3.7.2008)

Η ευρύτερη περιοχή βρίσκεται σε άμεση εξάρτηση από το μητροπολιτικό κέντρο της Θεσσαλονίκης αναφορικά με τις υπηρεσίες κυρίως της υγείας, δευτερευόντως της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και για το μεγαλύτερο μέρος των οικονομικών συναλλαγών (Χάρτης 4). Σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα, η βελτίωση της προσβασιμότητας ενισχύει τις επιδράσεις που δέχεται από τα μεγάλα αστικά κέντρα, τα οποία αποτελούν συγχρόνως αποδέκτες των υπηρεσιών και προϊόντων της Δυτικής Μακεδονίας και το αντίστροφο.

Χάρτης 4: Εταιρική σχέση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας με την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Πηγή: Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Ελλάδας (ΦΕΚ128Α/3.7.2008)

Η γεωγραφική θέση της Δυτικής Μακεδονίας, συνδυαζόμενη με το γεγονός ότι αποτελεί τη μόνη Περιφέρεια της Ελλάδας χωρίς διέξοδο προς τη θάλασσα, αλλά με το μεγαλύτερο στη χώρα δυναμικό επιφανειακών υδάτων (σχεδόν το 65% των επιφανειακών υδάτων της Ελλάδας, με 11 φυσικές και τεχνητές λίμνες), διαμορφώνουν μια χωροταξική ενότητα με ιδιαίτερα *γεωφυσικά γνωρίσματα*, που, με την εφαρμογή του κατάλληλου αναπτυξιακού μοντέλου, δύναται να αναδειχθεί σε ελκυστικό τόπο ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων και διαβίωσης¹³.

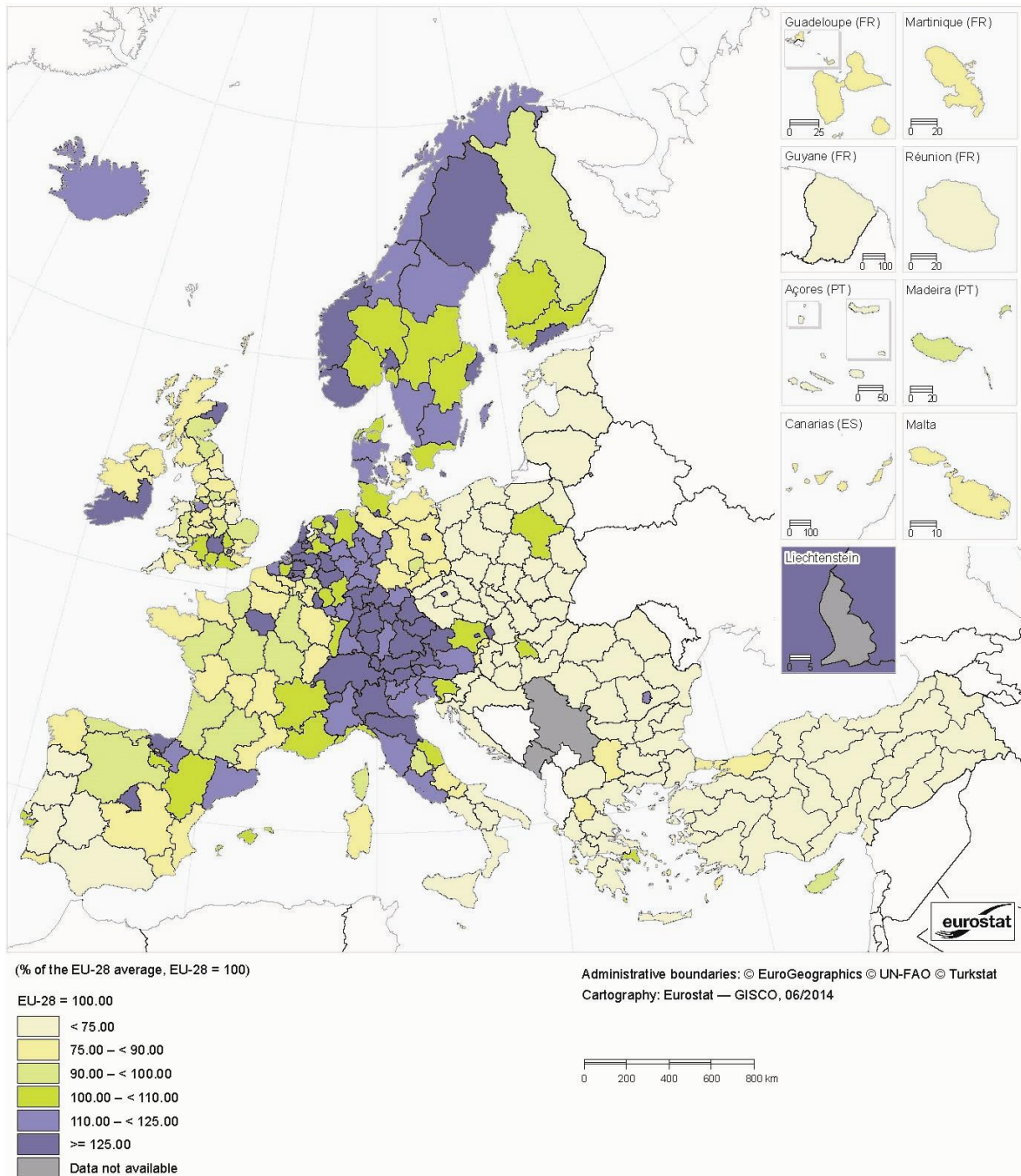
Στο πλαίσιο της 4ης Προγραμματικής Περιόδου, η Δυτική Μακεδονία ήταν μια από τις 3 Περιφέρειες Στατιστικής Σύγκλισης (Phasing Out) της Ελλάδας, με το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (ΜΑΔ) υψηλότερο του 75% του αντίστοιχου της ΕΕ-25 και μικρότερο του 75% της ΕΕ-15, λαμβάνοντας ως έτος βάσης υπολογισμού το έτος 2003. Κατά τη νέα προγραμματική περίοδο, η Δυτική Μακεδονία εντάσσεται στις **Περιφέρειες Μεταβατικής Στήριξης**, αφού το κατά κεφαλήν ΑΕΠ για την περίοδο 2007 – 2009 ανέρχεται στο 85,6% του αντίστοιχου της ΕΕ-27. Η πιο πρόσφατη αποτύπωση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ ανά Περιφέρεια της ΕΕ φαίνεται στο **Χάρτη 5**.

Η παραπάνω κατάταξη όμως δεν ανταποκρίνεται στη σημερινή εικόνα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, δεδομένου ότι η πρωτοφανής οικονομική κρίση που πλήττει τη χώρα μετά το 2008 έχει οδηγήσει σε σημαντική ύφεση την ελληνική οικονομία, γεγονός που έχει επηρεάσει αρνητικά και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε ΜΑΔ) της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, διαμορφώνοντάς το σε ακόμη χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με τον αντίστοιχο δείκτη σε επίπεδο ΕΕ-27 και συγκεκριμένα στο 80% του αντίστοιχου μέσου όρου (βλ. **Πίνακα 9, Χάρτη 5**). Επιπροσθέτως, αποτελεί κοινή ομολογία ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΑΔ, αν και είναι ο σημαντικότερος δείκτης μέτρησης της οικονομικής ανάπτυξης, δεν αποτυπώνει σε πλήρη έκταση το αναπτυξιακό προφίλ μιας περιφέρειας, αποκλείοντας μια σειρά από παραμέτρους, όπως είναι το βιώσιμο περιβάλλον, η κοινωνική συνοχή, η διανομή του εισοδήματος κ.λπ.¹⁴

¹³ ΕΑΠ ΠΔΜ 2012-2016; ΕΠ ΠΔΜ 2011-2014

¹⁴ Σιδηρόπουλος, Αν., ΑΝΚΟ, Δεκ 2014

Χάρτης 5: Κατά κεφαλήν ΑΕΠ ανά Περιφέρεια 2011

Πηγή: EUROSTAT (2014)

Πίνακας 9. ΑΕΠ ανά κάτοικο σε ΜΑΔ (Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης) σε εθνικό, περιφερειακό (ΠΔΜ) και ευρωπαϊκό επίπεδο (ΕΕ-27), έτη 2008-2010

	Δυτική Μακεδονία		Ελλάδα		ΕΕ-27	
	ΜΑΔ	% ΕΠΙ ΤΟΥ Μ. Ο. ΕΕ- 27	ΜΑΔ	% ΕΠΙ ΤΟΥ Μ. Ο. ΕΕ- 27	ΜΑΔ	% ΕΠΙ ΤΟΥ Μ. Ο. ΕΕ-27
2008	21,300	85	23,100	92	25,100	100
2009	20,100	86	22,100	94	23,500	100
2010	19,600	80	21,200	87	24,500	100

Πηγή: EUROSTAT (2014)

Η ενδοπεριφερειακή εικόνα παρουσιάζει έντονες ανισότητες σε επίπεδο κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε ΜΑΔ) (βλ. Πίνακα 10), οικονομικά ενεργού πληθυσμού και διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού, με την ΠΕ Καστοριάς να βρίσκεται στη δυσμενέστερη θέση και την ΠΕ Κοζάνης με διαφορά (από τις ΠΕ Γρεβενών & Καστοριάς) στην καλύτερη, κυρίως ως αποτέλεσμα των μεγάλων μονάδων εξόρυξης και παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και του μεταποιητικού ιστού στο κλάδο της γούνας στην περιοχή. Οι ΠΕ Καστοριάς και Φλώρινας εμφανίζουν παρόμοια μεγέθη όσον αφορά τους δημογραφικούς δείκτες, ενώ σε επίπεδο ΑΕΠ η ΠΕ Καστοριάς υπολείπεται σημαντικά της ΠΕ Φλώρινας, η οποία εμφανίζει την πιο ισορροπημένη παραγωγική διάρθρωση εντός της Περιφέρειας. Στο συγκεκριμένο επίπεδο, αξιοσημείωτο είναι το πολύ μεγάλο ποσοστό του τριτογενούς τομέα στις λιγότερο ευημερούσες ΠΕ (Γρεβενών και Καστοριάς), καθώς και η συρρίκνωση του πρωτογενούς τομέα στην ΠΕ Κοζάνης σε μόλις 4% του ΑΕΠ.

Πίνακας 10. Επίπεδο ανάπτυξης & ευημερίας, ΑΕΠ/κάτοικο σε ΜΑΔ

	Π.Ε. Γρεβενών	Π.Ε. Καστοριάς	Π.Ε. Κοζάνης	Π.Ε. Φλώρινας
Πληθυσμός	31.757	50.322	150.196	51.414
Πυκνότητα Πληθυσμού	13,745	29.25	42,454	26,549
ΑΕΠ κατά κεφαλή σε ΜΑΔ*	12.500	12.200	21.800	20.500
ΑΕΠ σε ΜΑΔ (% του μέσου όρου της χώρας)*	61	59	106	100
ΑΕΠ σε ΜΑΔ (% του μέσου όρου της ΕΕ27)*	57	56	100	94

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, απογραφή, 2011

Η Περιφέρεια παράγει το 2,3% του εθνικού ΑΕΠ, που προέρχεται κατά 6,8% από τη Γεωργία, κατά 38,5% από τη Βιομηχανία – Κατασκευές (στις οποίες συμπεριλαμβάνονται οι τομείς των μεταλλείων – ορυχείων με 9,8% και της Ενέργειας με 18,6%) και κατά 54,7% από τις Υπηρεσίες (2008). Όσον αφορά στην τομεακή σύνθεση της απασχόλησης εντός της Περιφέρειας, το 16,7% του ενεργού πληθυσμού απασχολείται στον πρωτογενή τομέα, το 28,10% στον δευτερογενή και το 55,08% στον τριτογενή (2008).

Τα **βασικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας** είναι συνοπτικά τα εξής:

Ο πρωτογενής τομέας, αν και έχει διαχρονικά υποστεί σημαντική συρρίκνωση, έχει τη δυνατότητα εκμετάλλευσης των αναξιοποίητων αποθεμάτων, τόσο φυσικών όσο και ανθρώπινων πόρων. Μέσω αύξησης της παραγωγής, τυποποίησης και εμπορίας γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων ποιότητας και ιδιαίτερης τοπικής σημασίας, δύναται να αυξήσει τη συμμετοχή του στο ΑΕΠ της Περιφέρειας και να συμβάλει στη βελτίωση της διατροφικής επάρκειας, στη μείωση του εμπορικού ελλείμματος και στην αύξηση της απασχόλησης, τόσο σε περιφερειακό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

Ο δευτερογενής τομέας χαρακτηρίζεται από την ανάπτυξη ορισμένων ισχυρών μονοδραστηριοτήτων με γενικότερες χωρικές εξειδικεύσεις της οικονομικής δραστηριότητας, όπως το κύκλωμα λιγνίτη-ενέργειας (Αξονας Κοζάνη – Πτολεμαΐδα – Αμύνταιο – Φλώρινα) και ο κατεξοχήν παραγωγικός και εξαγωγικός κλάδος της γουνοποιίας (Καστοριά – Σιάτιστα). Η ΠΔΜ στηρίζεται, κατά πρώτο λόγο, στην παραγωγή ηλεκτρισμού και στην εξόρυξη λιγνίτη, διατηρώντας το χαρακτήρα μιας βιομηχανικής περιφέρειας και του κατεξοχήν **ενεργειακού κέντρου της χώρας** (κατά την περίοδο 2010-12 οι θερμικές και υδροηλεκτρικές μονάδες της συμμετείχαν με ποσοστό από 52% έως 55% στη συνολική ηλεκτρική παραγωγή στο διασυνδεδεμένο σύστημα)¹⁵. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μείωση της οικονομικής δραστηριότητας στους συγκεκριμένους κλάδους, ενώ νέα κατεύθυνση δύναται να αποτελέσει η μεταποίηση ποιοτικών αγροτικών προϊόντων.

Ως προς τον τριτογενή τομέα, αξίζει να σημειωθεί ότι η ΠΔΜ χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα αξιόλογο φυσικό περιβάλλον και πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, γνωρίσματα που της προσδίδουν σημαντικές δυνατότητες τουριστικής εκμετάλλευσης της περιοχής. Ο τομέας αυτός, μέχρι στιγμής, δεν έχει αξιοποιηθεί επαρκώς, με αποτέλεσμα η ΠΔΜ να αποτελεί τον λιγότερο ελκυστικό τουριστικό προορισμό στο σύνολο της χώρας, καθώς καταγράφονται σ' αυτή μόλις 0,17 διανυκτερεύσεις αλλοδαπών ανά κάτοικο και κατατάσσεται, με μεγάλη διαφορά,

¹⁵ ΕΑΠ ΠΔΜ 2012-2016; ΕΠ ΠΔΜ 2011-2014

στην τελευταία θέση στο σύνολο των 13 Περιφερειών της Χώρας στην ως άνω κατηγορία – δείκτη¹⁶. Υπό το πρίσμα της μειωμένης ζήτησης, τάση που επιδεινώνεται από τη γενικότερη οικονομική κρίση, απαιτούνται συνδυασμένες παρεμβάσεις αναβάθμισης του τουριστικού προφίλ της Περιφέρειας -τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό-, με παράλληλη προώθηση ανταγωνιστικού τουριστικού προϊόντος και αναζήτηση νέων αγορών.

Γενικά, το **παραγωγικό πρότυπο** της ΠΔΜ χαρακτηρίζεται παραδοσιακά από την έμφαση στον πρωτογενή τομέα και την αξιοποίηση ορισμένων μόνο εκ των φυσικών πλεονεκτημάτων της, ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης ισχυρών μονοδραστηριοτήτων (κυκλώματα λιγνίτη-ενέργειας και γούνας), με χωρικές εξειδικεύσεις της οικονομικής δραστηριότητας σε συγκεκριμένους θύλακες. Η οικονομία της αντιμετωπίζει σημαντικές διαρθρωτικές αδυναμίες και έλλειμμα ανταγωνιστικότητας, καθώς χαρακτηρίζεται από *περιορισμένο εύρος κλαδικής εξειδίκευσης, σημαντική εξάρτηση από συμβατικούς κλάδους, πολύ μικρό μέγεθος επιχειρήσεων και έλλειψη επενδύσεων, ιδίως σε E&TA*, οι οποίες περιορίζονται στο 0,1% του ΑΕΠ της Περιφέρειας. Αποτέλεσμα των ανωτέρω αποτελεί η αστάθεια των μακροοικονομικών μεγεθών της, το αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο και η ιδιαίτερα υψηλή ανεργία. Στους ανασταλτικούς παράγοντες για ανάληψη επιχειρηματικής δραστηριότητας συγκαταλέγονται η γραφειοκρατία, η αδυναμία πρόσβασης σε χρηματοδότηση, η πολιτική αστάθεια, το φορολογικό σύστημα, η ανεπαρκής παροχή υποδομών, η διαφθορά, οι περιοριστικοί κανονισμοί εργασίας, το ανεπαρκώς εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό και η ατολμία για καινοτομία.

Συμπερασματικά, κρίνεται απαραίτητη η *αξιοποίηση των ιδιαιτεροτήτων και των δυνατοτήτων διαφοροποίησης της περιφερειακής οικονομίας με περισσότερους, παραδοσιακούς και νέους, παραγωγικούς κλάδους που θα δώσουν τη δυνατότητα επίλυσης των προβλημάτων της μονοκλαδικής οικονομίας και εξισορρόπησης των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων*. Η περιφερειακή ανάπτυξη επιβάλλεται να υποστηριχθεί και από την *ανάπτυξη της καινοτομίας*, όπου και σημειώνεται η μεγαλύτερη υστέρηση, μέσω της συνεργασίας και διασύνδεσης των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Περιφέρειας με τις τοπικές επιχειρήσεις/φορείς. Παράλληλα, είναι αναγκαία η *εκμετάλλευση ως πλεονέκτημα της «γωνιακής»/συνοριακής θέσης της Περιφέρειας*, η οποία συνορεύει με δύο όχι ιδιαίτερα αναπτυγμένες χώρες, γεγονός που επιτρέπει ενδεχομένως την ανάπτυξη κοινών δραστηριοτήτων σε επιλεγμένους κλάδους και δημιουργεί προϋποθέσεις

¹⁶ ΕΑΠ ΠΔΜ 2012-2016, σελ. 9

επενδύσεων και ενθάρρυνσης της επιχειρηματικότητας, εστιάζοντας τις προσπάθειες σε συγκεκριμένους τομείς αιχμής. Τέλος, παρεμβάσεις που μπορούν να διευκολύνουν την περιφερειακή ανθεκτικότητα είναι η συνεργασία μεταξύ δημόσιου, ιδιωτικού και κοινωνικού τομέα και ο ισχυρός προωθητικός και συντονιστικός ρόλος των περιφερειακών θεσμών διακυβέρνησης παράλληλα με την προώθηση της διαφάνειας και την απλοποίηση των διαδικασιών. Η συντονισμένη αξιοποίηση όλων των δυναμικών στοιχείων και των τριών τομέων οικονομικής δραστηριότητας μπορεί να δημιουργήσει ένα «κορμό» από κλάδους παραγωγής «διεθνώς» εμπορεύσιμων προϊόντων και να δώσει συνολικά μια προοπτική μακροχρόνιας ανθεκτικότητας και ανάκαμψης στην Περιφέρεια. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα ενισχυθεί η περιφερειακή αγορά εργασίας και θα δημιουργηθούν νέες θέσεις απασχόλησης, συμβάλλοντας καθοριστικά στην ανακοπή της αυξανόμενης πληθυσμιακής εκροής και στην επιθυμητή συγκράτηση του πληθυσμού της¹⁷.

2.1.1.1. Βασικά χαρακτηριστικά Περιφερειακής Ενότητας Γρεβενών

Η Περιφερειακή Ενότητα Γρεβενών αποτελεί μία από τις τέσσερις Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και συγκεντρώνει σπάνια φυσική ομορφιά. Περιτριγυρίζεται από μεγάλους ορεινούς όγκους, στις πλαγιές των οποίων εκτείνονται πλούσια δάση με πυκνή βλάστηση και ποτάμια. Τα παραδοσιακά χωριά, τα πέτρινα γεφύρια και οι παλαιές εκκλησίες που βρίσκονται διάσπαρτα σε όλη την Περιφερειακή Ενότητα δείχνουν την αρμονική συνύπαρξη των κατοίκων με το περιβάλλον, γεγονός που αποδεικνύει και η πλούσια χλωρίδα και πανίδα του τόπου. Τα πιο χαρακτηριστικά σημεία και οι σημαντικότεροι πόλοι έλξης επισκεπτών είναι ο Εθνικός Δρυμός "Βάλια Κάλντα", το Εθνικό Χιονοδρομικό Κέντρο Βασιλίτσας και η πληθώρα άγριων μανιταριών που φυτρώνουν στην περιοχή. Ιδιαίτερο σημείο αναφοράς οικολογικού, ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος είναι τα γεωθαύματα και το Γεωπάρκο ΤΗΘΥΟΣ, για το οποίο έχει υποβληθεί φάκελος ένταξης του στο Δίκτυο γεωπάρκων της UNESCO. Η συγκεκριμένη περιοχή διαθέτει ιδιαίτερη γεωλογική κληρονομιά, που εκφράζεται μέσω σημαντικού αριθμού γεωτόπων με ιδιαίτερη σημασία ως προς την ποιότητα, σπανιότητα, επιστημονική και εκπαιδευτική αξία τους και την

¹⁷ ΥΠΕΚΑ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, Μελέτη Αξιολόγησης, Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας, ΦΑΣΗ Β' - ΣΤΑΔΙΟ Β1, Εισηγητική Έκθεση-Σχέδιο Υ.Α., Απρίλιος 2015, *Γενικές προοπτικές περιφερειακής ανάπτυξης και χωρικές στρατηγικές-ενέργειες*, σελ. 7-8. Η Β' Φάση - ΣΤΑΔΙΟ Β1 της σχετικής Μελέτης τέθηκε σε διαβούλευση και εγκρίθηκε από το Περιφερειακό Συμβούλιο Δυτικής Μακεδονίας (Απόφαση 221/15 της 2^{ης}-10-2015, ΑΔΑ: 6ΓΟΑ7ΛΨ-3ΑΕ) με τα σχόλια-παρατηρήσεις-προτάσεις που διατυπώθηκαν. Απεστάλη προς το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας μαζί με συνημμένο Παράρτημα με τις προτάσεις που κατατέθηκαν κατά τη διαβούλευση από φορείς, υπηρεσίες και πολίτες και αναμένεται η ενσωμάτωση αυτών στο κείμενο, προκειμένου να γίνει διαβούλευση επί του επικαιροποιημένου Σχεδίου Υ.Α. πριν την οριστικοποίησή της.